

“G20 2023”ün Kısa Özeti

Prof. Dr. Sema Kalaycıoğlu

Yine debdebeli bir zirve, yine israf, bilindik yüzler ve tavırlar. Hindistan’da toplanan G20 zirvesinden söz ediyorum. Dünya Hindistan resmi adını Bharat’a¹ çevirecek mi? Bu yaparken ülkenin Hindu olmayan insanına ne olacak diye düşünürken, G20 2023 teması “**Tek Yeryüzü, Tek Aile ve Tek Gelecek**” olarak açıklandı. Temanın dört unsur olan insan, hayvan, bitki ve tek hücreli canlıların, yeryüzünde ve “daha geniş bir evrendeki(in a wider universe)” önemine dikkat çekildi. Zirvedeki katılımcılar yine adeta “sayd-ı hayalat ile meşgul”². Gerçeklerin farkında, ama onlara zirvelerden bakacak kadar uzak. Dün akşam bir yabancı kanalda AB Komisyon Başkanı Ursula Von der Leyen ile yapılan söyleşiyi dinleyince buna iyice karar verdim. Neden mi? Anlatayım.

“Tek Yeryüzü” de Nedir?

“İkimize bir dünya” ebedi bir bağlılık deyimi. Ama hepimize bir dünya yetmiyor hiçbirimize yetmiyor. Yetseydi Rusya Ukrayna’ya bir yılı aşkın süredir cehennemi yaşatır mıydı? Ya Çin? “Rejimin bekası” iddiasıyla kendi adalarında huzurla yaşamaya çalışan Tayvan’a, Singapur’a, Filipinlere tehdit üzerine tehdit yağdırır mıydı? Zaten Putin ve Xi Jinping zirveye katılmadı diyebilirsiniz. Ama gölgeleri oradaydı. Ayrıca Jinping’in Tibet’e yaptığı ziyaretten sonra zaten zirveye katılacak yüzü var mıydı? “**Tek Yeryüzü**” zaten başından yeterli olmamış ki sonuna bir de “**daha geniş bir evrende**” ifadesini eklenmişler. Bu acaba yeryüzündeki açların sayısı yüz milyonlara ulaşırken neden ülkelerin birbirleri ile silahlanma ve uzay yarışına girdiklerini mazur göstermek için mi? Yoksa çok zenginlerin uzaya veya okyanus tabanına özel turlar düzenlemesinin günah çıkarması mı? Belki de ev sahibi Hindistan, **Bharat** olunca, Müslümanları daha rahat yok sayabilecek, hatta onlara aya tek yön bilet kesecek diye mi? Yoksa fakiri bol Hindistan’ın Ay’ın güney kutbuna başarılı bir iniş yapması, insani endişelerden yoksun bir teknolojik bir başarı. Örnek alınmamalı. Çünkü öncelik insan ve insanın sürdürülebilir refahı, barış içinde refahı olmalıydı. Evet, hala “yeryüzü” hepimiz için tek. Ama kaynaklarını bile paylaşmaktan aciz 19 ülke ve AB³, 2023 zirvesinin tepesinden yine dünyaya küçümseyerek bakıyor. Oysa zirvelerden görüntü pek de o kadar açık görünmeyebilir. Bir de lüks arabalarından insinler, koruma kortejlerine ayrılan fonları kısınsınlar yürüyerek dünyayı görsünler. Kendilerini güvende hissetmiyorlarsa daha geniş evren araştırmaları için harcadıkları para karşılığında kendileri için uzaya tek yönlü bilet alsınlar daha iyi. Ama bu arada dillerinden hiç düşürmedikleri o açlara, zirve ziyafet sofralarındaki artıkları değil, temel gıda maddelerini sağlasınlar.

“Tek Aile” mi?

Bu aile benzetmesini her zaman biraz tereddütle karşılamışımdır. Miras kavgaları dünyanın hemen her yerinde kardeşleri birbirine düşürürken, dünyadaki bütün insanları aynı ailenin bireyleri saymak bence biraz fazla toptancılık. Hatta “**hepimiz Âdem ile Havva’nın** veya daha yakın zamanlara gelecek olursak Cengiz Han’ın çocuklarıyız” söylemini de aşım, hayvanlarla, insanları, bitki ve tek hücreli canlıları aynı ailenin üyeleri saymak bence abesle iştigal. Evet, hepsinin arasında bir karşılıklı bağımlılık var. Ama bunu “**Tek Aile**” çatısı altında toplamanın sorun çözmede etkili olamayacağı açık. Bu acaba zirvenin “**Çevre için Yaşam Biçimi (Lifestyle for Environment -LiFE)**” vurgusundaki sürdürülebilirlik düşüncesini daha mı kolay

¹ Sanskrit’te “Bilgiye ulaşmak için çabalayan insan” anlamına geliyormuş.

² Tefik Fikret’in “Ömr-ü Muhayyel” şiirinin üçüncü kıtasındaki mısra “hayaletleri avlamakla meşgul” demektir

³ Arjantin, Avustralya, Brezilya, Kanada, Çin, Almanya, Fransa, Hindistan, Endonezya, İtalya, Japonya, Güney Kore, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan Güney Afrika, Türkiye, Birleşik Krallık ve ABD.

anlaşılabilir yapıyor? Bence savaşların, nükleer denemelerin, ormanları yok edip maden aramaların önü alınamazken daha temiz, daha yeşil ve mavi bir gelecek düşlemek, imkânsız düşlemenin erki değil. Yine hala ham hayal veya yine **“sayd-ı hayalat ile meşguliyet”**.

Tabii zirvede ayağı yere basan çalışma grupları var. Tarım, yolsuzlukla mücadele, kültür, dijital ekonomi, felaket riski azaltma, eğitim, istihdam, çevre ve iklim sürdürülebilirliği, enerji dönüşümü, sağlık, ticaret, yatırım ve turizm grupları ayrı ayrı kendilerine düşen çalışmaları yapıyor. Raporlar sunuluyor, sayfalarca not alınıyor ve bunları yapmak için her ülkeden yüzlerce “uzman” kendi vergi mükelleflerinin hesabına Hindistan’da bulunuyor. Sorarım size bunlar şimdi hepsi **“tek aile mi”**?

Ve Nasıl bir “Tek Gelecek”?

Afrika’nın en aç, en susuz insanlarına Karadeniz’den yardım eli uzatacak **“tahıl koridoru”** Putin’in tek taraflı kararı ile kapandı. Türkiye çabalıyor ve konuyu hala tartışılabilir düzeyde tutuyor. Ama bu arada “G20 Ailesi”, ölen öldükten sonra kalan sağlara mı bakacak? Yoksa Rusya’ya bazı görünmez tavizler vererek bunu artık **“Dayanışma Şeridi(Solidarity Lane)”** üzerinden aktarılacak sınırlı arza mı çevirecek?

Aslında Soçi’de ulaşılan anlaşmaya göre 10,1 milyon ton tahıl ve diğer gıda ürünlerinin mevcut **“tahıl koridorundan”** geçirilip, ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasına karar verilmişti. AB Komisyonu bunun üzerinde yeni açıklanan **“Dayanışma Şeridinden”** ilave ne sağlayacak? Rusya ve Ukrayna üzerinden gelen 10 milyon tonluk tahılın neredeyse yüzde 60 ı zaten Avrupa ülkelerine tahsisli. Asya için yüzde 20, Afrika için ise çok daha az bir tahsis var. Hatta Birleşmiş Milletlerin en fakir geri kalmış ülkelere reva gördüğü oran sadece yüzde 6. Bu durumda Ursula Von der Leyen neden bahsediyordu acaba? Veya Narendra Modi’in dünyanın en zengin ve güçlü ülkelerinin zirvesi olan G20 zirvelerine bundan böyle Afrika Birliği(African Union) üyelerini daimi üye olarak davet etmesinin önemli bir etkisi olacak mı? Bununun etkisini önümüzdeki zirvelerde görebiliriz. Olumlu da olabilir, işleri daha da sarpa sardırabilir. Buna da isterseniz Modi’nin kurumsallaştırdığı bir **“küresel popülizm”** demeliyiz.

Rio’da Karnaval, Cape’de Bayram Hazırlığı Başladı mı?

G20, zirvenin sonunda yani 10 Eylül’de bir liderler sonuç bildirgesi yayınlayacak. Ama önceden kaleme alınmış süslü ve yuvarlak ifadeler dışında bu zirveden de bir uzlaşma çıkmayacağı açık. Hindistan’ın başkanlık dönemi Kasım ayında sona erecek. Çin ve Rusya eminim önümüzdeki yıllarda da sorun çıkarmaya devam edecektir. Buna mukabil G20 2024 Brezilya’ya, 2025 ise Güney Afrika’ya emanet. Bu da zaten BRICS’in Hindistan, Rusya ve Çin dışında kalan kısmı. BRICS’in üye sayısı artsın veya artmasın önümüzdeki iki yılı yine iki sorunlu ülke yönetecek demektir. Bakalım 2024 ve 2025’te Brezilya ve Güney Afrika, bu büyük **“yeryüzü-gökyüzü”** ailesinin dertlerine hangi romantik temalarla çare arayacak? Kendi başını bağlamakta zorlanan iki ülke başkalarının başını bağlamaya nasıl yardımcı olacak? Ama dünya şimdiden **Rio’da karnaval, Cape’de bayrama (veya Cape Town Carnival’a) hazır olsun.**